the Ministry of Internal Affairs of Ukraine with the pre-trial investigation units are considered.

The author of the article emphasizes the need to find additional opportunities to improve this activity. The author states that the units of pre-trial investigation and the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs, especially after the reform, due to a number of problematic issues of legal and organizational nature, unfortunately lose the opportunity for effective and rapid interaction in their activities, while joint cooperation and investigate criminal offenses.

In addition, the author proposes to consolidate at the legislative level the relationship between the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs and pre-trial investigation units in the following main areas: assistance to investigative units in appointing and conducting forensic examinations and expert examinations; involvement of an expert in conducting investigative (search) actions (it is necessary to expand the list of cases in which a specialized mobile laboratory of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs or a separate employee of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs is involved depending on the type of crime); involvement of an expert to provide explanations; information exchange; conducting joint scientific and methodological events, seminars, joint classes.

Keywords: interaction, examination, expert, expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, pre-trial investigation, involvement of employees of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

УДК 343.98

DOI 10.31733/2078-3566-2021-2-281-286

Ірина РУДЕНЬКА[©]

судовий експерт

(Дніпропетровський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр
МВС України)

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВАДЖЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ СУДОВОЇ ГЕМОЛОГІЧНО-ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Інтенсивний розвиток інституту судових експертиз в Україні та за кордоном, вчинення складних та інтелектуальних злочинів, сприяє виникненню та розвитку нових видів судових експертиз, до яких належить і комплексна судова гемологічно-товарознавча експертиза.

Метою статті є обґрунтування практичної необхідності провадження комплексних судових гемологічно-товарознавчих експертиз у сфері кримінального, цивільного, господарського та адміністративного судочинства.

Обґрунтовано необхідність законодавчого урегулювання питання призначення та провадження комплексних експертиз, оскільки зазначена експертиза має свої предмети дослідження, специфіку їх призначення та проведення. Розглянуто завдання, що вирішуються експертами в процесі судово-гемологічної та судово-товарознавчої експертиз, об'єкти комплексної судової гемологічно-товарознавчої експертизи та особливості комплексного гемологічно-товарознавчого дослідження. Наголошено на необхідності дотримання кваліфікаційних вимог до підготовки судових експертів-гемологів.

Ключові слова: судова експертиза, комплексна судова експертиза, комплексна гемологічно-товарознавча експертиза, дорогоцінне каміння, напівдорогоцінне каміння, ювелірні вироби, дорогоцінні метали, експерт.

Постановка проблеми. Як свідчить судово-слідча практика, на цей час наявна тенденція до збільшення злочинів у сфері обігу дорогоцінного каміння та ювелірних виробів, що тягне за собою провадження судово-гемологічних та судово-товарознавчих експертиз і досліджень, в результаті яких встановлюються: класифікаційні характеристики каміння (виробів з каміння та вставок з каміння в ювелірних виробах); якісні характеристики каміння, виробів з каміння та ювелірних виробів зі вставками з каміння; походження каміння; облагородження каміння; країни походження для бурштину; родовища декоративного каміння; відповідності маркування каміння його дійсним товарним характеристикам; відповідності

© Руденка І. О., 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5180-3597>

tabloid@i.ua

маркування та пакування виробів з каміння нормативно-технічній документації; відповідності якості виробів з каміння стандартам, технічним умовам, ринкова вартість дорогоцінного, напівдорогоцінного каміння та дорогоцінних металів зі вставками з каміння (в сировині, ювелірних виробках), способу виробництва товарної продукції (промисловий чи саморобний), підприємства-виробники (країни-виробника), відповідності упакування ювелірного виробу, відповідних документів (бирка, сертифікат, паспорт виробу).

Але експерт-товарознавець не завжди має знання тонкощів гемологічної експертизи і, навпаки, експерт-гемолог часто не знає методику визначення ринкової чи іншої вартості дорогоцінного каміння або ювелірного виробу. Цей факт і зумовив необхідність проведення дослідження дорогоцінного, напівдорогоцінного каміння та дорогоцінних металів зі вставками з каміння в межах комплексної судової гемологічно-товарознавчої експертизи.

Слушною, на нашу думку, є позиція науковців, які зазначають, що сучасні потреби слідчої та судової практики з питань широкого впровадження комплексності судової експертизи високого наукового рівня є практичною необхідністю у сфері кримінального, цивільного та адміністративного процесів [1, с. 233].

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Зараз як вітчизняними, так і зарубіжними вченими-криміналістами та процесуалістами виконана низка досліджень, в яких розглядалися питання призначення та провадження комплексних експертиз. Однак відсутні роботи, в яких розглядаються особливості призначення та провадження комплексних судових гемологічно-товарознавчих експертиз, які базуються на загальних теоретичних засадах, але мають і свої особливості, притаманні саме такому підвиду експертиз.

Окрім теоретичні й практичні питання комплексних судово-експертних досліджень розглядали у наукових працях з криміналістики, теорії судової експертизи та кримінального процесу вітчизняні та зарубіжні вчені, як-от: Г. К. Авдєєва, Т. В. Авер'янова, Л. Ю. Ароцкер, А. Ф. Аубакіров, І. В. Басиста, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, В. Ф. Берзін, А. І. Вінберг, О. І. Галяшина, Л. М. Головаченко, Г. Л. Грановський, В. Г. Грузкова, Ю. М. Грошевський, В. Г. Гончаренко, Ф. Е. Давудов, В. А. Журавель, О. М. Зінін, Н. І. Клименко, З. О. Ковальчук, В. О. Коновалова, Ю. Г. Корухов, В. К. Лисиченко, Н. П. Майліс, А. А. Макарян, З. С. Меленевська, І. М. Можар, Г. В. Прохоров-Лукін, М. С. Романов, О. Р. Россинська, М. В. Салтевський, М. Я. Сегай, Т. Е. Сухова, В. В. Тіщенко, Н. М. Ткаченко, В. Ю. Шепітько, О. Р. Шляхов, Ю. М. Черноус, М. Г. Щербаковський та ін. Положення, викладені в працях зазначених науковців, свідчать про те, що застосування комплексності у судовій експертизі – це закономірний процес її розвитку, один із головних важелів впливу на формування основ судово-експертної діяльності. Вказані обставини зумовили необхідність глибокого теоретичного переосмислення проблем, пов'язаних з організацією та проведенням комплексних судово-експертних досліджень, а також здійснення окремого наукового дослідження, його загальнотеоретичних та практичних аспектів [2, 3].

Метою статті є дослідження особливостей призначення та провадження комплексної судової гемологічно-товарознавчої експертизи і шляхи вирішення цього питання.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить слідчо-експертна практика, під час розслідування складних кримінальних проваджень у сфері обігу дорогоцінного, напівдорогоцінного каміння та дорогоцінних металів виникає потреба у вирішенні експертним шляхом завдань, які знаходяться на перетині гемологічних та товарознавчих знань. У таких випадках повинна призначатись комплексна судова гемологічно-товарознавча експертиза.

Ми погоджуємося з В. Г. Гончаренком, який зазначав, що експертні дослідження комплексного характеру набувають усе більшого значення, які забезпечують надійність висновків у кримінальних провадженнях та господарських спорах [4, с. 3–7].

Але треба зазначити, що на законодавчому рівні поняття «комплексна експертиза» передбачено тільки в статтях 143 та 149 Цивільного процесуального кодексу України (с) та статті 149 Кодексу адміністративного судочинства України без конкретизації цього поняття. У Кримінальному процесуальному кодексі України та Законі України «Про судову експертизу» відсутні норми, які регламентують порядок призначення та провадження комплексних судових експертиз та критеріїв їх розмежування. Можливість залучення кількох експертів до провадження судових експертиз визначено в загальних рисах.

В Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженій наказом Міністерства юстиції України № 53/5 від 08.10.1998 року міститься найбільш чітке поняття «комплексна експертиза», якою є експертиза, що проводиться із застосуванням спеціальних знань різних галузей науки, техніки, або інших спеціальних знань (різних напрямів у межах однієї галузі знань) для вирішення одного спільного (інтеграційного) завдання, (питання) [5], проте, на думку, зокрема, В. В. Арешонкова та

О. В. Кравчука, це поняття не повною мірою розкриває зміст таких експертиз, не містить усіх характерних її особливостей та відповідно потребує свого уточнення [6, с. 314]. Крім того, на їх думку, не чітко визначений зміст цього поняття, не зрозуміло якою мірою взаємопов'язані між собою такі суттєві ознаки комплексних експертиз: «вирішення спільного завдання» та «застосування спеціальних знань різних галузей науки...» [6, с. 315].

Однією з основних ознак комплексної експертизи, яку виділяє більшість науковців цієї проблематики, є проведення одного дослідження за участю декількох експертів, які є фахівцями в різних галузях знань чи напрямів однієї галузі [7, с. 58] або ж фахівцями різних спеціальностей (чи більш вузьких спеціалізацій) [8; 9, с. 55], але не буде комплексною експертиза під час проведення комплексу експертиз – декількох окремих експертних досліджень спеціалістами різних галузей знань.

Повністю поділяємо позицію С. С. Бичкової, яка зазначала, що хоча спільне проведення експертизи зазвичай включає містить досліджень одного об'єкта (чи кількох об'єктів) різними експертами, це не означає, що комплексна експертиза перетворюється на просту арифметичну їхню сукупність. На її думку, комплексна експертиза – не сума різних за компетенцією досліджень, а їхній функціональний взаємозв'язок [10, с. 265].

Крім того, як свідчить експертна практика і власний досвід судово-експертної діяльності автора, виконання комплексних судових експертиз найчастіше доручається експертам, які мають спеціальні знання та досвід виконання експертиз однієї галузі знань, тому у проведенні комплексної експертизи, як правило, беруть участь декілька експертів з різних галузей знань. Але з організаційної і процесуальної позиції, якщо експерт, який має знання з різних галузей знань або напрямів у межах однієї галузі (має допуски на проведення різних видів судових експертиз), має право провести комплексну експертизу або дослідження, яке за своєю суттю та процесуальним оформленням також буде комплексною експертизою.

Слушною, своєчасною і обгрунтованою є думка науковців та практиків про необхідність законодавчого урегулювання питання призначення та провадження комплексних експертиз, оскільки зазначена експертиза має свої предмети дослідження, специфіку їх призначення та проведення. Під час проведення комплексних судових експертиз здійснюється використання різних видів, родів і класів накопичених знань, використання нових методів природничих і технічних наук, які можуть допомогти у встановленні істини в процесі досудового розслідування складних кримінальних проваджень [11, с. 118].

Комплексна експертиза – це експертне дослідження, яке здійснюють експерти різних спеціальностей, коли для досягнення мети необхідні різноманітні знання інших наук. При комісійній експертизі, кожний спеціаліст несе відповідальність за обгрунтованість висновків. За наявності експертом знань різних галузей науки він може проводитися сам дослідження [12, с. 258].

Теоретичними засадами комплексних судових експертиз є об'єктивний процес взаємодії наук, предмета і методів дослідження.

Як свідчить експертна практика і досвід експертної діяльності автора, найчастіше призначаються комплексні судові гемологічно-товарознавчі експертизи, в яких перед судовим експертом (експертами) ставляться питання, які вирішуються експертами з різних галузей знань: гемологами, товарознавцями. Наприклад, вирішення ідентифікаційних завдань в межах комплексної судової гемологічно-товарознавчої експертизи дозволяє встановити: загальне джерело походження каміння; відомості, чи не складали раніше єдине ціле (в тому числі один комплект) частини ювелірного виробу; документи, в тому числі бирки, гемологічні сертифікати та паспорти на ювелірні вироби (годинники); акти з пробірного контролю на дорогоцінні метали та ювелірні вироби з цих металів тощо.

Надамо коротку характеристику цій комплексній експертизі. Вбачається, що комплексна судова гемологічно-товарознавча експертиза – це дослідження експертом (експертами) на основі спеціальних гемологічних та товарознавчих знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування, суду для вирішення одного спільного (інтеграційного) завдання.

Як свідчить експертна практика, судові експерти-гемологи та товарознавці найчастіше вирішують такі завдання: проведення діагностики (органолептичної або інструментальної) дорогоцінного, напівдорогоцінного каміння, ювелірних виробів зі вставками з дорогоцінного каміння; визначення митної вартості дорогоцінного, напівдорогоцінного каміння, ювелірних виробів зі вставками з дорогоцінного каміння та режимів їх переміщення за митний кордон; встановлення способів реалізації ювелірних виробів кустарного виробництва з порушенням норм законодавства; ідентифікація дорогоцінного, напівдорогоцінного каміння, ювелірних виробів зі вставками з дорогоцінного каміння, сировини; визначення країни виробника до-

рогоцінного, напівдорогоцінного каміння, ювелірних виробів зі вставками з дорогоцінного каміння; дослідження дорогоцінного, напівдорогоцінного каміння, ювелірних виробів зі вставками з дорогоцінного каміння бувшого у вжитку, встановлення в процентному співвідношенні зносу зазначених об'єктів; визначення належності товарів (об'єктів дослідження) до класифікаційних категорій, які прийняті у виробничо-торгівельній сфері; відповідності якості виробів з дорогоцінного каміння стандартам, технічним умовам; походження, облагородження та родовища дорогоцінного і напівдорогоцінного каміння.

Об'єктами комплексної гемологічно-товарознавчої експертизи є:

1) дорогоцінне, напівдорогоцінне, декоративне каміння, дорогоцінне каміння органічного походження;

2) ювелірні вироби із дорогоцінних металів;

3) ювелірні вироби зі вставками з дорогоцінного каміння;

4) предмети антикваріату;

5) брукт виробів із дорогоцінних металів;

6) документи, в тому числі бирки, паспорти на вироби, сертифікати встановленого зразка, етикетки з маркувальними визначеннями.

Об'єкти дослідження направляються до державних експертних установ чи судових експертів, які не є працівниками зазначених установ в упаковані, що забезпечує їх збереження від несанкціонованого доступу і засвідчують в установленому законодавством порядку з детальним описом вкладеного.

Приймання, первинний огляд об'єктів проводиться згідно з відомчими інструкціями щодо організації, проведення, оформлення експертних проваджень.

Особливості комплексного гемологічно-товарознавчого дослідження об'єктів полягає в такому:

1) властивості ювелірних виробів, зокрема дорогоцінні метали та дорогоцінне каміння як вставки, які використовуються для виготовлення виробу, забезпечують цінність об'єктів цієї товарної групи навіть у випадках непридатності їх для експлуатації за призначенням. Зокрема, вартість ювелірних виробів, що мають критичні дефекти (деформація каблучки, численні деформації, пошкодження ланок ланцюжка тощо) і не придатних як виріб для використання за призначенням, визначається вартістю дорогоцінного металу, із якого вони виготовлені і вартістю вставок із дорогоцінного каміння (за їх наявності).

2) залежно від встановленого під час дослідження ступеня зниження якості (і вартості) виробу, каменю (перли, бірюза, корали), тобто зносу, трансформується подальша методика дослідження ювелірного виробу. При зносу ювелірних виробів та дорогоцінного і напівдорогоцінного каміння до 20 % їх дослідження з метою визначення вартості проводиться за наявності відповідного акта (висновку) спеціаліста з Державного пробірного контролю України, в якому буде вказана проба на виріб, його вага та хімічний склад металів, із яких виготовлено виріб, виконується в такій послідовності:

1) визначаються товарні характеристики дорогоцінного каміння, ювелірних виробів і вставок (за наявності);

2) встановлюється ступінь зниження якості (і вартості) дорогоцінного каміння, ювелірних виробів і вставок (за наявності) з урахуванням їх фактичного стану, а при дослідженні за документами – з урахуванням періоду їх експлуатації;

3) визначається нормативна вартість ювелірних виробів і дорогоцінного й напівдорогоцінного каміння та дорогоцінних металів;

4) визначається вартість ювелірних виробів і дорогоцінного й напівдорогоцінного каміння та дорогоцінних металів в бездефектному (новому) стані з урахуванням податку на додану вартість;

5) реалізація ювелірних виробів та виробів, виготовлених з дорогоцінних металів, вироблених в Україні та ввезених на її територію, які підлягають клеймуванню в порядку, встановленому Державною пробірною службою України, здійснюється тільки за наявності на них відбитків державних пробірних клейм, а також відбитків іменників (для виробів вітчизняного виробництва), а продаж діамантів, виготовлених з природних алмазів та смарагдів, здійснюється тільки за наявності сертифікатів на кожен такий камінь (торгову партію каміння або її частини) [13].

Окремо слід зазначити, що відповідно до ТУ У 36.2-21587162-001:2002 експертне дослідження дорогоцінного каміння може проводитись як окремо самого каміння, так і в ювелірній оправі (в закріпленому вигляді). Якщо зазначене дослідження проводиться в закріпленому вигляді, то найбільша чистота (дефектність), яка може бути визначена експертом таким дорогоцінним камінням, може бути обмежена певними показниками (наприклад, для дрібних діамантів цей показник буде дорівнювати «4» за шкалою від «1» (без видимих де-

фектів) до «9» (з видимими дефектами – сколами, тріщинами, бульбашками тощо). Наявність дефектів впливає на якість каміння, відповідно, і на його ціну. Для точної діагностики ювелірного виробу зі вставками із дорогоцінного каміння в постанові чи ухвалі ініціатора експертизи повинна бути вказана ст. 5 Закону України «Про судову експертизу» [14], відповідно до якої експерт під час проведення дослідження має право застосувати руйнівні методи.

Однією із особливостей проведення судової гемологічно-товарознавчої експертизи є також і кваліфікаційні вимоги до підготовки судових експертів-гемологів. Це наявність: вищої гемологічної освіти; атестації в Державному гемологічному центрі України за спеціальностями: 17.1.1 «Дослідження дорогоцінного каміння», 17.1.2 «Дослідження діамантів», 17.1.3 «Дослідження дорогоцінного каміння органогенного походження», 17.1.4. «Дослідження напівдорогоцінного каміння», 17.1.5 «Дослідження декоративного каміння»; Технічних умов України, розроблених Державним гемологічним центром України (далі – ТУ У): «Діаманти» за ТУ У 36.2-21587162-2002; Класифікування та сортування дорогоцінного каміння за ТУ У 36.2-21587162.002:2009, «Смарагди, рубіни, сапфіри сині, олександрити» та ТУ У 36.2-21587162.003:2009 «Каміні дорогоцінні (другого-четвертого порядку)», «Синтетичні діаманти» за ТУ У 36.2-21587162.001-2002 та наявність допуску за спеціальністю 12.1 «Визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів».

Висновки. З огляду на вищезазначене, можемо констатувати, що основними умовами виділення комплексної судової гемологічно-товарознавчої експертизи як самостійного підвиду є визначення її завдань, об'єктів, де основним елементом, який об'єднує гемологічні та товарознавчі дослідження, є наявність спільного предмета дослідження для різних галузей знань. Окремі наукові дослідження підтверджують, що сучасні потреби слідчої та судової практики з питань широкого впровадження комплексності судової експертизи є практичною необхідністю у сфері кримінального, цивільного та адміністративного процесів. Крім того, за наявності у експерта-гемолога чи експерта-товарознавця знань з різних галузей науки, він може самостійно проводити комплексну судову гемологічно-товарознавчу експертизу.

Список використаних джерел

1. Кузнецов О. Г. Судебно-медицинская экспертиза: современные проблемы и перспективы развития в Республике Казахстан. Алматы : Глобус, 2008. 310 с.
2. Мешков О. О. Проблеми наукового забезпечення інженерно-технічної експертизи під час розслідування нещасних випадків, пов'язаних з електротравмами. *Leges si Viae*. 2019/ № 2/2. С. 89-94.
3. Симакова-Єфреман Є. Б. Теоретико-правові та методологічні принципи комплексних криміналістичних досліджень: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 516 с.
4. Гончаренко В. І. Гносеологічні та процедурні питання комплексних досліджень у світлі теорії судових доказів. *Криміналістика та судова експертиза*. Київ : Вища шк., 1987. Вип. 35. С. 3-7.
5. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій щодо підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
6. Арешонков В. В., Кравчук О. В. Комплексні експертизи в кримінальному процесі України: поняття, сутність та особливості. *Університетські наукові записки*. 2014. № 2. С. 313–320.
7. Джафарова, М. В. Окремі види експертиз в адміністративному судочинстві України. *Право і безпека*. 2013 № 1. С. 57-61.
8. Бордюгов Л. Г. Проблеми проведення комплексної судової експертизи // Освіта і наука XXI століття. 2010. URL : http://www.rusnauka.com/28_OINXXI_2010/Pravo/72380.doc.htm.
9. Гончаренко В. Г. Фахівці судової практики: науково-практичний шлях. Київ : Юрінком інтер, 2010. 400 с.
10. Бичкова С. С. Деякі питання правового регулювання комплексної та комісійної експертиз. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2002. № 1. С. 262-269.
11. Клименко Н. І. Інтеграційна функція експертизи. *Теорія і практика криміналістики та кримінології*. Харків: Право, 2006. Вип. 6. С. 117-124.
12. Словник юридичних термінів : підруч. ; ред. проф. В. Г. Гончаренко та З. В. Романовська. Київ : Юстиніан, 2013. 600 с.
13. Правила атестації торгових партій природного каменю : затв. наказом Міністерства фінансів України від 06.12.2000 № 313. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0928-00#>.
14. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 28. Ст. 232.

Надійшла до редакції 09.04.2021

References

1. Kuznetsov O. G. (2008) *Sudebno-meditsynskaya ékspertiza: sovremennyye problemy i perspektivy razvitiya v Respublike Kazakhstan* [Forensic examination: current issues and prospects for development in the Republic of Kazakhstan]. Almaty : Globus. 310 p. [in Russ.].
2. Meshkov O. O. (2019) Problemy naukovooho zabezpechennya inzhenerno-tekhnichnoyi ekspertyzy pid chas rozsliduvannya neshchasnykh vypadkiv, pov"yazanykh z elektrotravmamy [Problems of scientific support of engineering and technical expertise during the investigation of accidents related to electric injuries]. *Legea si Viața*, no 2/2, pp. 89-94 [in Ukr.].
3. Symakova-Yefremyan Ye. B. (2016) Teoretyko-pravovi ta metodolohichni pryncypy kompleksnykh kryminalistychnykh doslidzhen' [Theoretical and legal and methodological principles of complex forensic research]: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.09 / Nats. yuryd. akad. Ukrayiny im. Yaroslava Mudroho. Kharkiv. 516 p. [in Ukr.].
4. Honcharenko V. I. (1987) Hnoseolohichni ta protsedurni pytannya kompleksnykh doslidzhen' u svitli teoriiy sudovykh dokaziv [Epistemological and procedural issues of complex research in the light of the theory of forensic evidence]. *Kryminalistyka ta sudova ekspertyza*. Kyiv : Vyscha shk. Issue 35, pp. 3-7 [in Ukr.].
5. Pro zatverdzhennya Instruktsiyi pro pryznachennya ta provedennya sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen' ta Naukovo-metodychnykh rekomendatsiy shchodo pidhotovky ta pryznachennya sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen' [On approval of the Instruction on appointment and conduct of forensic examinations and expert research and Scientific and methodological recommendations for preparation and appointment of forensic examinations and expert research] : nakaz Ministerstva yustyttsiyi Ukrayiny vid 08.10.1998 r. № 53/5. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> [in Ukr.].
6. Areshonkov V. V., Kravchuk, O. V. (2014) Kompleksni ekspertyzy v kryminal'nomu protsesi Ukrayiny: ponyattya, sutnist' ta osoblyvosti [Complex examinations in the criminal process of Ukraine: concept, essence and features]. *Universytets'ki naukovy zapysky*, no 2, pp. 313–320 [in Ukr.].
7. Dzharfarova M. V. (2013) Okremi vydy ekspertyz v administratyvnomu sudochynstvi Ukrayiny [Some types of examinations in the administrative proceedings of Ukraine]. *Pravo i bezpeka*, no 1, pp. 57-61 [in Ukr.].
8. Bordyuhov L. H. Problemy provedennya kompleksnoyi sudovoyi ekspertyzy [Problems of conducting a comprehensive forensic examination] // *Osvita i nauka XXI stolittya*. 2010. URL : http://www.rusnauka.com/28_OINXXI_2010/Pravo/72380.doc.htm [in Ukr.].
9. Honcharenko V. H. (2010) Fakhivtsi sudovoyi praktyky: naukovo-praktychnyy shlyakh [Specialists of judicial practice: scientific and practical way]. Kyiv : Yurinkom inter. 400 p. [in Ukr.].
10. Bychkova S. S. (2002) Deyaki pytannya pravovoho rehulyuvannya kompleksnoyi ta komisiynoyi ekspertyz [Some issues of legal regulation of complex and commission examinations]. *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav Ukrayiny*, no 1, pp. 262-269 [in Ukr.].
11. Klymenko N. I. (2006) Intehratsiyna funktsiya ekspertyzy [Integration function of examination]. *Teoriya i praktyka kryminalistyky ta kryminolohiyi*. Kharkiv : Pravo, vyp. 6, pp. 117-124 [in Ukr.].
12. Slovyk yurydychnykh terminiv [Dictionary of legal terms]: pidruch. ; red. prof. V. H. Honcharenko ta Z. V. Romanovs'ka. Kyiv : Yustynian, 2013, 600 p. [in Ukr.].
13. Pravyla atestatsiyi torhovykh partiiv pryrodnoho kamenyu [Rules of certification of trade parties of natural stone] : zatv. nakazom Ministerstva finansiv Ukrayiny vid 06.12.2000 № 313. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0928-00#> [in Ukr.].
14. Pro sudovu ekspertyzu [On forensic examination] : Zakon Ukrayiny vid 25.02.1994 r. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 1994, no 28, art. 232 [in Ukr.].

ABSTRACT

Iryna Rudenka. Features of purpose and carrying out a comprehensive judicial gemological-commodity expertise. The intensive development of the institute of forensic examinations in Ukraine and abroad, the commission of complex and intellectual crimes, contributes to the emergence and development of new types of forensic examinations, which include a comprehensive forensic gemological and commodity examination.

The purpose of the article is to substantiate the practical need for the production of complex forensic gemological and commodity examinations in the field of criminal, civil, economic and administrative proceedings.

The necessity of legislative regulation of the issue of appointment and production of complex examinations has also been substantiated, since the said examination has its own research subjects, the specifics of their appointment and conduct. The problems solved by experts in the process of a complex forensic gemological and commodity examination, objects of a comprehensive forensic gemological and commodity examination and features of a comprehensive gemological and commodity research are considered. The need to comply with the qualification requirements for the training of forensic gemologists is noted.

Keywords: forensic examination, complex forensic examination, comprehensive gemological and commodity examination, precious stones, semi-precious stones, jewelry, precious metals, expert.